

{ KENTERINGen]digit

Staatshervorming

Het ambt in de Roomse kerk

Levensbeschouwing in het middenveld

Derde Testament

1ste jaargang - nr. 1 - januari 2008 - tweemaandelijks

{KENTERINGen}digit

{KENTERINGen}digit is de digitale opvolger van {KENTERINGen} die tot de zomer van 2007 op papier verscheen. {KENTERINGen}digit wil een tijdschrift zijn waarin talrijke vertegenwoordigers en (basis)groepen uit de kritische christelijke basisbeweging de gedachten en krachten bundelen. Met dit magazine wil de redactie een blad aanbieden dat maatschappelijke toestanden helpt te analyseren en sporen trekt voor een oecumenische bevrijdings-theologie.

{KENTERINGen}digit legt de hoopvolle wendingen in onze maatschappij en kerken bloot. Het breekt met de logica van het kapitalisme en zijn wetmatigheden omwille van haar radicale keuze voor de zwaksten in onze samenleving.

De inhoud en de editoriaals van de 5 papieren jaargangen van {KENTERINGen} vind je op onze weblog <http://Kenteringen.skynetblogs.be>. {KENTERINGen}digit vind je hier op Abelweb, bij de publicaties onder digitaal register.

Redactie

Guido De Schrijver, Jozef Mampuys, Jan Soetewey, Karine Somers, Elke Vandeperre, Remi Verwimp.

Werken mee aan dit nummer

- Paul De Witte (°46), woordvoerder Basisbeweging voor Democratie in samenleving en kerken
- Charles Ducal (°53), dichter en schrijver
- Marij Loos (°54), lay-out
- Hanna Mampuys (°82), educatief medewerkster vzw Motief
- Jozef Mampuys (°49), lid van CvS, redactielid
- Jan Soetewey (°41), medewerker CvS, redactielid
- Karine Somers (°59), logopediste, redactielid
- Elke Vandeperre (°73), coördinator Werkplaats voor Theologie en Maatschappij, redactielid
- Remi Verwimp (°45), docent Werkplaats voor Theologie en Maatschappij, redactielid

p4 * Wie wordt er beter van een zelfstandig Vlaanderen

{KOP en munt]

Meer dan een half jaar na de verkiezingen van 10 juni, heeft ons land eindelijk een regering. Een interimregering, want de crisis is niet opgelost. Maandenlang werden we getraceerd op commentaren en analyses, zelden werd naar de grond van de zaak doorgestoten. Jozef Mampuys licht de sluier op en doet het licht schijnen op de verborgen sociaaleconomische agenda achter het splitsingsdiscours van de Vlaamse werkgevers.

p8 * Als leiden lijden doet

{Kop en MUNT]

De officiële kerkelijke theologie is vaak nauwelijks meer dan een poging om de huidige mannelijke celibataire en klerikale macht – en gezagsstructuren ideologisch te onderbouwen, te verantwoorden en te bestendigen. Paul De Witte ontvouwt deze stelling naar aanleiding van de open denk – en gespreksdag: Kerk en Ambt 'Onderweg naar een kerk met toekomst' (Gent, 19.01.08). Hij tekent ook enkele contouren uit van waaruit op een andere en gemeentegerichte wijze over het ambt kan worden nagedacht.

p21 * Misschien zou er zoiets moeten bestaan als een basiscursus multiculturaliteit

{De rode draad]

Joke Storme is 25 en woont, werkt en studeert al zo 'n drie jaar in Brussel. Ze is helemaal verkocht aan de stad, maar verruilde toch voor zeven maand het Brusselse leven voor dat in een andere bruisende wereldstad: Istanbul.

3

Redactioneel

Vooruit met de geit!

4

KOP en munt

Wie wordt er beter van een zelfstandig Vlaanderen?

8

Kop en MUNT

Als leiden lijden doet

12

To the point

Moet er nog levensbeschouwing zijn?

15

Brood en Rozen

Epiek
Kerstwens

18

Het Derde Testament

Kenteringen goes classics!

20

Klein Verzet

Er was eens...

21

De Rode Draad

Misschien zou er zoiets moeten bestaan als een basiscursus multiculturaliteit

Vooruit met de geit!

Voor mij mag het stilaan gaan ophouden, al dat terugblikken. 2007 wordt er niet boeiender door en mijn nek dreigt geblokkeerd te raken. Niettemin opvallend echter, vind ik de 'highlights' van 2007 zaliger. Altijd een dankbare ijsbreker op verplichte nieuwjaarsrecepties trouwens: "Wat vond jij nu h ét hoogtepunt van het voorbije jaar? Buiten je neuscorrectie." De antwoorden die je dan krijgt vertellen uiteraard meer over je gesprekspartners dan over 2007, maar ze blijven niettemin vermakelijk.

Je hebt de CD&V 'er, heimelijk of publiek – maar dezer dagen voornamelijk publiek- die zonder aarzeling antwoordt: "De 800.000 stemmen voor Leterme. En daarmee de uitdrukkelijke vraag van de kiezer om een radicale staatshervorming te krijgen. Zonder toegevingen deze keer."

Je hebt ook de NV 'A-er, moeilijk te onderscheiden van voorgaande receptie-gast: "De 800.000 stemmen voor Leterme. En daarmee de uitdrukkelijke vraag van de kiezer om een radicale staatshervorming te krijgen. Zonder toegevingen deze keer." (deze laatste zin zal stampvoetend uitgesproken worden –het enige, nauwelijks waarneembare verschil met de vroeger genoemde CD&V 'er).

Je hebt de Verhofstadtfanaat die zonder antwoord reeds te herkennen is aan de kamerbrede glimlach en trotse wandelpas. Tracht hem of haar te ontwijken.

Je hebt het warhoofd. Die antwoordt uiteraard: "Elf september. Zonder concurrentie. Of was dat 2006!? En natuurlijk de gps, een prachtuitvinding!"

Verder heb je de eeuwige romanticus. Die herinnert zich wellicht de archeologische opgraving in het Italiaanse Mantua van twee menselijke skeletten verstregeld in een innige omhelzing. Zesduizend jaar oude tederheid.

Je hebt de geshockeerde westerling, die bij zijn ochtendwandeling op het strand in Tenerife geconfronteerd werd met aangespoelde Afrikaanse gelukzoekers.

Je hebt de optimist: "Het veranderende klimaat en de daarmee gepaard gaande hoop dat wij binnenkort niet meer naar Tenerife moeten tijdens de wintermaanden."

Je hebt de triomferende VB' er, die antwoordt stevast: "De verstandigste beleidsbeslissing van Patrick Janssens. Daar moeten wij geen doekjes (vettige knipoog) om winden he."

Je hebt de Kenteringen-lezer. Wiens antwoord

enigszins onvoorspelbaar is. Maar laat me raden: "De protesterende monniken van Myanmar?"

De cynicus antwoordt met een grijns: "Het failliet van Kenteringen."

En mocht je met iemand een glas schuimwijn delen die je vraag beantwoordt met "De glansrijke overwinning van de Franse presidentsverkiezing door Sarkozy." Twijfel dan niet. Haar naam is Mia Doornaert.

Zelf weet ik het ook wel, mijn hoogtepunt van 2007. Voor het geval dat ik u niet tegenkom op een receptie, vertel ik het hier maar. Het is geen wereldnieuws geweest, maar -god weet- het kan het nog worden. Ik ben in 2007 op een andere planeet geweest. Duizelingwekkende ervaring. Ander universum, zelfde menselijke soort. Toch evolueren de bewoners van deze planeet, menselijk gezien, in een heel andere richting. Een beschaving, die ver vooruit is op de onze. Hun streven richt zich niet op winst, maar op het wegwerken van gebrek. Hun verlangens worden niet voorgeschreven door reclamebladen maar door mensenrechten. Hun politieke organisatie wordt gedragen door, en dient de belangen van de meest kwetsbare bewoners. Hun belangrijkste grondstof wordt niet uit mijnen gehouwen, noch uit bronnen omhooggepompt. De belangrijkste grondstof van deze planeet zit in de hoofden van de bewoners en wordt ten volle ontwikkeld: nergens wonen meer leraars en artsen. De bewoners vergaren geen identiteit via modetrends, interieureigenaardigheden, carrière. Zij onderscheiden zich van mekaar via sociaal engagement, betekenis, betrokkenheid. Voor ieder is er een woning, voor iedereen het nodige aan voedsel en kleding, voor iedereen gratis gezondheidszorg en onderwijs. Wat zij echter niet kennen is overmatige rijkdom. Het is te zeggen, zij weten dat het bestaat, elders, maar weren het op de eigen bodem. Zoals je pest en cholera weert. Ook privé-eigendom wordt gemonitord als een epidemie. Te veel ervan kan hun beschaving ernstige schade toebrengen. U moet deze planeet werkelijk leren kennen, voor de onze verdwijnt. Vooraleer u Frimout Dirk gaat opzoeken in het telefoonboek: een gewone lijnvlucht naar Havana volstaat.

Voldoende achteruitgeblikt nu. Vooruit met de geit! 2008 wordt het jaar van de heropstanding van Kenteringen! De verovering van de digitale lezer! Als dat geen hoopvolle start is...

Elke Vandeperre

Wie wordt er beter van een zelfstandig Vlaanderen?

De verborgen
sociaaleconomische
agenda achter het
splitsingsdiscours
van de
Vlaamse werkgevers

Het programma van alle werkgevers (koepels) in ons land sluit nauw aan bij de doelstellingen van de Verklaring van Lisabon uit maart 2000. Europa wil de VS voorbijsteken als “de meest competitieve en dynamische kenniseconomie ter wereld”. De Lissabonstrategie is dan ook de achtergrond waartegen men de positie van de verschillende werkgeversorganisaties m.b.t. het communautair debat in België moet situeren. De standpunten in dat debat dienen op de eerste plaats als vehikel voor het realiseren van deze doelstellingen.

Het verbaast natuurlijk niet dat het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) eerder een ‘federale’ opstelling heeft. Het is niet direct een voorstander van meer autonomie voor de gewesten en gemeenschappen. Voor het VBO is de

staats hervorming gelijk aan “een administratieve vereenvoudiging” die de uitvoering van haar programma moet vergemakkelijken. Dat programma houdt o.m. in een verlaging van de vennootschapsbelasting, vermindering van de loonlasten, minder overheid (lees: minder ambtenaren) en meer flexibele arbeidssystemen in de ruime zin van het woord.

De Vlaamse werkgeversorganisaties - Voka (Het Vlaams netwerk van het ondernemen, het vroegere VEV) op kop met in haar zog Unizo (de Unie van Zelfstandige Ondernemers, de belangenbehartiger van de Vlaamse KMO's) en het VKW (de christelijke werkgeversorganisatie) - verstaan de staats hervorming als een steeds verdere overdracht van federale bevoegdheden naar het regionale niveau. Zij zijn ervan overtuigd dat hoe uitgebreider de bevoegdheden, hoe zelfstandiger Vlaanderen, des te beter zij hun programma kunnen doorvoeren.

In tegenstelling tot de openlijk separatistische partijen als N-VA en Vlaams Belang overgieten zij hun ‘zelfstandigheidsdiscours’ met een solidaire sausje. “Een verdere staats hervorming staat garant voor de federale solidariteit niet in de weg, integendeel. (...) Wie beweert de huidige evolutie van het systeem op zijn beloop te kunnen laten, ondergraaft de solidariteit voor de toekomst van die sociale systemen voor wie ze echt nodig heeft, ook voor de volgende generaties Vlamingen, Walen en Brusselaars. (...) Ondernemers willen een verdere staats hervorming waar de mensen en

*Werven van handtekeningen voor de petitie ‘Red de Solidariteit’ tijdens de vakbondsbetoging voor het behoud van de koopkracht en de solidariteit - Brussel 15.12.07
(foto: Indymedia)*

de bedrijven in de deelstaten beter van worden en geen regionalisering ten koste van welke bevolkingsgroep dan ook". (1) Tegelijkertijd zijn de drie organisaties er zich blijkbaar van bewust dat deze voorstelling van zaken niet evident is. In een gemeenschappelijk brief aan het Initiatief Red De Solidariteit schrijven ze: "En, *al lijkt het een contradictie*, precies om die solidariteit [tussen de verschillende bevolkingsgroepen in ons land] ook in de toekomst te kunnen blijven waarborgen, bepleiten we een verdere doeltreffende staatshervorming". De Vlaamse werkgeversorganisaties als de echte verdedigers van de 'Belgische' solidariteit! De bedoeling van deze opstelling is duidelijk: de overgrote meerderheid van de Vlamingen, die weliswaar gevoelig zijn geworden voor het nationalistisch discours van een 'zelfstandig Vlaanderen', maar zeker niet willen weten van het opgeven van de federale solidariteit, over de streep te trekken voor een staatshervorming zoals zij die willen. De cruciale vraag is dan ook: wat beogen de drie Vlaamse werkgeversorganisaties met hun staatshervorming?

Staatshervorming en sociaaleconomisch programma

Philippe Muyters, gedelegeerd bestuurder van Voka, laat er geen twijfel over bestaan: "We pleiten niet voor een staatshervorming om de staatshervorming. Een staatshervorming is bij ons gekoppeld aan een sociaaleconomisch programma. We willen dat onze sociale zekerheid en de pensioenen ook in de toekomst nog gefinancierd kunnen worden". Dat en nog veel meer zegt hij in een ondertussen berucht geworden gemeenschappelijk interview met Karel Van Eetvelt, gedelegeerd bestuurder van Unizo in Knack van 12 september 2007.

Een goed jaar eerder hadden de drie Vlaamse werkgeversorganisaties op een colloquium van het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen en de Vlaams-nationalistische Marnixring in een gemeenschappelijke verklaring hun sociaaleconomisch minimumprogramma bekendgemaakt. Dit minimumprogramma bestaat uit twee hoofdpunten: regionalisering van het arbeidsmarktbeleid en van de vennootschapsbelasting. Die laatste heeft als enige bedoeling die vennootschapsbelasting niet enkel in de realiteit te doen dalen, wat nu reeds gebeurt door allerlei lastenverminderingen, maar ook de theoretische aanslagvoet te herleiden tot het Europees gemiddelde van 25%. Voor de KMO's mag dat zelfs dalen tot 15%.

De regionalisering van het arbeidsmarktbeleid moet de Vlaamse overheid in staat stellen om zelf kortingen op de socialezekerheidsbijdragen vast te leggen en om beroepsopleiding, arbeidsbemiddeling, werkloosheidscontroles, sancties, uitzendarbeid, arbeidsvergunningen en de toegang tot de beroepen te regelen. Toch blijft dit minimumprogramma nog redelijk vaag. Die vaagheid is totaal verdwenen op 23 mei 2007 in het Voka-memorandum voor de nieuwe regering. Een van de kerndoelstellingen is om zoveel mogelijk mensen met elkaar in concurrentie te brengen op de arbeidsmarkt. Daardoor kunnen de lonen laag gehouden worden en de winsten hoog. Het resultaat is een echt sociaal bloedbad. We zetten de belangrijkste concrete voorstellen op een rijtje.

1. Werkloosheidsuitkeringen in tijd beperken en sneller laten zakken. Philippe Muyters: "Het systeem van werkloosheidsuitkering moet omgevormd worden tot een reacteringsuitkering. Het vangnet moet een springplank worden.

Iemand die werkloos wordt, mag de eerste maanden gerust meer krijgen dan nu. Daarna moet het bedrag wel sneller dalen zodat je gemotiveerd wordt om een job te zoeken." (2)

2. Werklozen zo snel mogelijk weer op de arbeidsmarkt ('activeren') door snellere sancties bij niet aanvaarden van een 'passende job'.
3. Uitbreiding systeem van dienstencheques en interimjobs die ook als een gewoon aanwervingskanaal ('instroom') moeten kunnen dienen.
4. Stop met wachtuitkeringen voor jongeren. "Wachtuitkeringen zonder meer zijn een slecht signaal voor jongeren die de arbeidsmarkt betreden. Het tast hun bereidheid aan om het zoeken naar werk uit te breiden buiten hun regio of hun interessegebied."
5. Veralgemening van terbeschikkingstelling, een formule waarbij een werkgever 'zijn' werknemers uitleent aan een andere werkgever.
6. Drastische verkorting van de opzegtermijnen voor bedienden. "De hoge mate van arbeidsbescherming - zoals de lange opzegtermijn voor een bediende - maken dat de werkgevers elke aanwerving zorgvuldig wikken wegen. Dat moet veranderen."
7. Spreiding van de arbeidsduur over een heel jaar waardoor overuren en de hogere betaling hiervan in de praktijk verdwijnen. Flexibele arbeidsinzet op maat van de werkgever. "De totale arbeidstijd wordt automatisch over een jaar heen vastgelegd. Werkgever en werknemer kunnen dan samen de totale arbeidstijd over het jaar heen verdelen."
8. Afbouw van het collectief overleg tot en met individualisering van de loonafspraken. "Wanneer ondernemingen dit wensen, moeten ze meer vrijheid

krijgen voor loonoverleg op ondernemingsniveau. (...) Ruimte bieden voor individuele afspraken in de loonvorming, voor meer loon op basis van competenties en prestaties in plaats van loon op basis van achterhaalde automatismen" (lees: op basis van anciënniteit).

9. Afschaffing van het brugpensioen en afgedankte 55-plussers moeten beschikbaar blijven voor de arbeidsmarkt.
10. Pensioenopbouw bemoeilijken door periodes van inactiviteit (werkloosheid, ziekte) minder te laten meetellen voor pensioenberekening. "Wie inactief is zal in die periode eventueel minder sociaaleconomische rechten opbouwen. Daarvoor worden de gelijkstellingen tussen periodes van activiteit en periodes van inactiviteit herbekeken om meer tot werken aan te zetten."
11. Pensioen in functie van loopbaan en niet van leeftijd. "We moeten van de idee af dat we op 58 jaar met pensioen kunnen gaan. (...) Je zal 45 jaar lang moeten werken." Voor sommigen zal dit betekenen dat ze ook na hun 65 jaar moeten blijven werken. In de feiten wordt hiermee de eerste stap gezet naar een verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd.

12. Verdere vermindering van de sociaaleconomische bijdragen met een bedrag van nog eens 3,5 miljard euro. Hierbij meer aandacht voor de hogere looncategorieën. Van Eetvelt: "De voorbije jaren zijn er reeds enorme verlagingen voor de lage lonen doorgevoerd. Als je een aantal maatregelen combineert, zit je daar al bijna aan nul. Een verdere lastenverlaging voor die categorie is gewoon dwaas. Daarom: denk eens aan het middenkader. Die groep is nu al meer dan 10 jaar verstoken van lastenverlagingen." Muyters: "Inderdaad, en ook lastenverlaging voor toponderzoekers, want dat is wat onze ondernemingen nodig hebben, willen ze succesvol zijn in de toekomst." (3)

En het is Voka en Unizo echt te doen om dit sociaaleconomisch programma. Muyters: "Desnoods is er pas een regering in december. Liever een regering die pas over enkele maanden van start gaat met een goed regeringsprogramma, dan een regering die morgen gevormd wordt met een slecht programma." Van Eetvelt: "En een goed programma is een sociaaleconomisch programma dat een grote staatshervorming bevat". (4) Dat het bij dit sociaaleconomisch programma op de eerste plaats om de winst gaat en niet om Vlaanderen, blijkt mooi uit een andere uitspraak tijdens dit interview. Op de vraag van de journalist of het geen nadeel is om zich als Vlaanderen te presenteren, want Vlaanderen is niet bekend in de wereld, België daarentegen wel, antwoordt Philippe Muyters: "Dat is het grote misverstand: het is toch niet omdat de Vlaamse buitenlandse handel nu onder Vlaamse verantwoordelijkheid valt, dat het merk België niet meer gebruikt kan worden? Dat wil toch ook niet zeggen dat je geen

handelsmissies met de prins meer kan organiseren? Integendeel! Als *Belgian chocolate* verkoopt, laat ons dat dan *Belgian chocolate* noemen. Als *Belgian beer* verkoopt, noem dat dan *Belgian beer*."

De Vlaamse partijen, de staatshervorming en het sociaaleconomisch programma

In de aanloop naar de verkiezingen van juni 2007 konden we lezen dat het kartel CD&V/N-VA "meer en volwaardige bevoegdheden voor Vlaanderen [wil], als garantie voor méér democratie en een eerlijk bestuur dat oplossingen biedt voor de problemen en de uitdagingen van de Vlamingen. Een ander en beter bestuur, dat kiest voor een warme, open en solidaire samenleving, waar rechten en plichten, vrijheid en verantwoordelijkheid hand in hand gaan." Mooi geformuleerd, dat wel, maar wat zit er verborgen achter deze mooie woorden?

Bijna een jaar voor de verkiezingen, dus 'in tempore non suspecto', zei Yves Leterme in een gezamenlijk interview met Urbain Vandeuren, de voorzitter van Voka, het volgende. "Het plan van de nieuwe voorzitter van Voka is voor mij een belangrijke inspiratiebron geweest. De basisidee is in beide plannen hetzelfde: er is vandaag een absolute nood om op alle domeinen op een andere manier een beleid te voeren of een bedrijf te organiseren. (...) We zeggen als Vlaamse regering dat als we de welvaart hier willen houden, dat we dan de economie moeten versterken. En dat kan bijvoorbeeld betekenen dat de wachtlijsten in de zorg slechts gedeeltelijk worden aangepakt, omdat er ook voldoende geld moet zijn voor een innovatiebeleid. Ik vind het belangrijk dat er een visie naar voren geschoven wordt waarin de economie nadrukkelijk centraal staat."

Betoging 15.12.07 (foto: Indymedia)

En over de komende verkiezingen en daaropvolgende regeringsvorming: “We hebben in 2007 niet zozeer een front nodig, maar een breekijzer. Tegenover ons staat een front. We hebben een kracht nodig die dat front aan de overkant opheft en die zegt dat we niet met de federale regering van start zullen gaan en liever enkele maanden pijn lijden met een moeilijke regeringsvorming. De zwaartekracht van het economisch beleid moet starten vanuit de deelgebieden, vanuit Vlaanderen en Wallonië.” (5)

Bronnen

- Voka Snelbericht, 12 september 2006
- Herwig Lerouge, Federalisme en separatisme in België. En als het nu eens geen fictie was? In: Marxistische Studies 77, maart 2007
- Voka Memorandum voor de nieuwe regering, 23 mei 2007
- CD&V verkiezingsprogramma 10 juni 2007
- “Grote staatshervorming is nu absoluut noodzakelijk” [interview met Philippe Muyters (Voka) en Karel Van Eetvelt (Unizo)], Knack 12 september 2007
- ABVV, Manifest voor Solidariteit, tegen egoïsme, 1 oktober 2007
- LBC-NVK, Wordt de taalgrens de barrière? November 2007

Zie ook: www.reddesolidariteit.be, opinies

Enkele maanden later lezen we in het verkiezingsprogramma van het kartel CD&V/N-VA onder de rubriek ‘Meer Vlaanderen’ een bijna perfecte kopie van het patronale eisenprogramma: “Wij weten dat veel Vlamingen van ons een krachtig Vlaams alternatief verwachten. Zo worden de Vlamingen bevoegd voor onder meer gezondheidszorg en gezinsbeleid, voor werkgelegenheid, voor mobiliteit (inclusief de NMBS), telecommunicatie en wetenschapsbeleid en kunnen we een eigen beleid voeren inzake personenbelasting en vennootschapsbelasting”. Meer algemeen pleit het kartel “...voor een confederale evolutie waarin de bevoegdheden van de federale overheid afgelijnd worden en alle andere bevoegdheden de deelstaten toekomen”.

Terwijl de regeringsonderhandelingen al bijna vijf maanden aansleepten, hield Voka op 6 november 2007 zijn congres. In zijn slottoespraak maakt Voka-voorzitter Urbain Vandeuren een voorlopige balans op over de toenmalige stand van de onderhandelingen. En Vandeuren is best tevreden over het voorlopige resultaat. “Wij hebben de voorbije maanden - voor en achter de schermen - hard gewerkt om een draagvlak te creëren voor een staats-

hervorming. Wij hebben alle Vlaamse werkgeversorganisaties (Unizo, VKW en Voka) op één lijn gekregen. De frontvorming ondersteunt ongetwijfeld de positie van de Vlaamse federale onderhandelaars. (...) wij stellen vast dat er tussen de Vlaamse politieke onderhandelaars een grote eensgezindheid is over de fundamentele opties, inbegrepen over de regionalisering van de economische hefbomen. Die Vlaamse politieke consensus rijmt bovendien uitstekend met onze Voka-standpunten”.

Ondertussen zijn we weer twee maanden verder en is de interimregering Verhofstadt III tot stand gekomen. Het is nog onduidelijk hoeveel van de sociaaleconomische akkoorden die reeds onder Leterme waren afgesproken opnieuw zullen onderhandeld worden. Als het van de Vlaamse politieke onderhandelaars afhangt, zal er niet veel veranderen. Maar waarschijnlijk moeten we nog wachten tot 23 maart 2008 en de eventuele start van een regering Leterme I om juist te weten hoeveel van het Voka-programma er letterlijk opgenomen zal worden in het regeringsprogramma. Zoals het er nu naar uitziet zal dat niet weinig zijn. En als we hier toch nog iets aan willen veranderen dan wachten de vakbonden best niet tot 23 maart om te reageren. Of is het ACV-kabinet op tewerkstelling in de interimregering Verhofstadt III een te grote ‘hinderpaal’?

Jozef Mampuy

- 1 Gemeenschappelijke Standpunt VKW-Unizo-Voka, De Tijd, 29.09.2007
- 2 Knack, 12.09.2007
- 3 Knack, 12.09.2007
- 4 *ibid.*
- 5 Voka Snelbericht, 12.09.2006

Als leiden lijden doet

Over het ambt in de Roomse kerk

Jacques Gaillot:
wij zijn allemaal kerk

Tijdens de ontmoetingsdag van Evangelie Levensnabij (Brugge, 13 oktober 2007) werd aan bisschop Gaillot ongeveer volgende vraag gesteld: hoe komt het toch dat 'de kerk' er nauwelijks in slaagt om de bevrijdende weg van het evangelie te gaan (bijvoorbeeld ten aanzien van holebi's)? Gaillot antwoordde heel kort: "jullie zijn de kerk; wij zijn de kerk". En daarmee was voor de bisschop blijkbaar de kous af.

Het laconieke antwoord is wellicht waar. Op theoretisch niveau (ja, we zijn door ons doopsel allemaal kerk!) én ook in de beleving van heel wat kritische mensen die aanwezig waren op de bewuste ontmoetingsdag. Aan de rand van de kerk proberen zij hun eigen bevrijdende weg te gaan door zich buiten het machtsbereik van de hiërarchische kerk te positioneren.

"Wir sind Kirche", "Wij zijn kerk", was ook de slogan van de beweging die in Oostenrijk het beroemde kerkreferendum heeft georganiseerd, dat in enkele andere Europese landen nogal wat navolging kreeg. Deze beweging vormde ook de aanzet tot het ontstaan van IMWAC (International Mouvement We Are Church).

Het antwoord van Gaillot staat dus in de lijn van de ervaringen van heel wat kerkkritische groepen die in de laatste decennia van de twintigste eeuw het daglicht zagen, maar die, zwaar ontmoedigd door de onwrikbaarheid van 'de kerk', ook even vlug zijn verdwenen.

"Wij zijn de kerk!"

Juist, maar wel onder curatele

Hoe waar het antwoord van Jacques Gaillot ook is, het blijft ook een simplistisch antwoord, ook al weet ik dat de bisschop van Partenia het niet zo bedoelt. Zijn antwoord gaat voorbij -en Gaillot zou het moeten weten vanuit zijn eigen pijnlijke kerkervaringen- aan de vrij harde werkelijkheid van geëngageerde kerkmensen, die door een bisschoppelijke (vaak een *bisdommel*ijke) benoeming gewoon aan de kant worden geschoven omdat de nieuwe pastoor geen kaas heeft gegeten van mondig geworden gelovigen. Deze gelovigen hadden nochtans 'de stiel' geleerd van een andere priester voorganger die hen de ruimte had gegeven om zelf in hun eigen gemeenschap (eind) verantwoordelijkheid op te nemen.

Het zit dus ingebakken in de structuur zelf van de katholieke kerk dat mensen zich wel 'subjectief' kerk kunnen en mogen noemen, maar dat daar vaak 'objectief' weinig van kan terechtkomen, omdat de objectieve structuren van de kerk zelf dat beletten. Het is dus op de keper beschouwd allemaal willekeur: je moet als plaatselijke gemeenschap gewoon 'chance' hebben dat je geconfronteerd wordt met een pastoor die ruimte geeft. We kunnen dus vrolijk liedjes zingen over 'wij zijn kerk', maar dat is maar de halve waarheid; en dus is die uitspraak een hele leugen, hoe goed bedoeld ook.

Een theologisch uitstapje:
priester in eeuwigheid

Het katholieke denken over het priesterschap (het gaat dus over een 'schap' en niet over een 'ambt') is iets heel merkwaardigs. En dat mag hier letterlijk worden genomen: door de priesterwijding krijgt de gewijde man (natuurlijk een man, want Jezus Christus was een man) iets heel *merkwaardigs*: namelijk hij ontvangt een *merkteken* op zijn ziel. Tussen haakjes: geen enkele gelovige katholiek ontsnapt aan dergelijke merktekens, want ook bij het doopsel en het vormsel worden katholieken gemerktekend. Er zijn dus drie sacramenten die een merkteken op katholieke zielen achterlaten: doopsel, vormsel en priesterschap.

Dit gegeven wijst dus op een ontologische (wezenlijke, diepgaande, de kern van de persoon rakende, essentiële) verandering

die zich in het leven van een mens voor- doet bij het ontvangen van uitgerekend die drie sacramenten. Voor de twee initia- tiesacramenten (door doopsel en vormsel wordt de mens immers ingewijd in het ge- loof) kan ik dat nog enigszins begrijpen, maar waarom heeft de katholieke theolo- gie ook een merkteken toegekend aan het priesterschap en bijvoorbeeld niet aan het huwelijk? Er zal daar ongetwijfeld wel een reden voor zijn, maar mijn door de bijbel gevormd theologisch verstand kan er niet bij.

Opnieuw tussen haakjes: deze merkte- kentheologie heeft verregaande ook pas- torale consequenties, die ik hier niet volle- dig uit de doeken kan doen. Wel wil ik op één voorbeeld wijzen: deze theologie maakt dat in de katholieke kerk echtschei- ding niet alleen niet is toegelaten, maar nog veel sterker: echtscheiding is 'ontologisch' onmogelijk. Een mislukt hu- welijk kan alleen maar nietig worden ver- klaard, op basis van de uiterst dubieuze vaststelling dat er nooit een huwelijk zou zijn geweest. Want als er ooit een huwelijk zou zijn geweest, dan kan het onmogelijk ontbonden worden.

Waar komt die theologie vandaan? Ik pro- beer het in één misschien wat ingewikkel- de zin samen te vatten: alle katholieke mensen, die door hun doopsel gemerkte- kend zijn, worden op het moment dat ze kerkelijk met elkaar trouwen, ontologisch tot symbool van de onverbreekelijke relatie tussen de bruidegom Christus en zijn bruid de kerk. Deze relatie tussen Christus en de kerk wordt weerspiegeld in de ker- kelijke huwelijksrelatie, waardoor die laat- ste in zich onverbreekelijk wordt.

Dit gezegd zijnde, keer ik terug naar het priesterschap in de katholieke kerk, waar het gaat om 'de priester op zich', die door

de wijding als het ware tot 'een ontolo- gisch andere mens' wordt, die in staat is tot dingen waartoe andere gelovigen niet in staat worden geacht. En dit tot in eeu- wigheid: "sacerdos in aeternum".

Zo kan de priester "ex opere operato", dus gewoon door het correct stellen van een handeling met het even correct uit- spreken van de erbij passende voorge- schreven woorden, een sacrament vol- trekken, ook al zou hij er zelf geen moer meer van geloven. Zo realiseert zich de transsubstantiatie (de verandering van brood en wijn in respectievelijk het li- chaam en het bloed van Christus) ex ope- re operato wanneer de priester de woor- den van de zogenaamde consecratie uit- spreekt. Daarom mag een reeds jaren uitgetreden priester, die totaal vervreemd is van de kerk en compleet atheïst is ge- worden, nog altijd in noodgevallen het sacrament van de zieken en stervenden voltrekken, want door het merkteken op zijn ziel blijft hij priester tot in eeuwigheid. Kortom: in de katholieke theologie is er dus een bijna blinde gerichtheid op "de priester op zich", waardoor priesters tot een soort van aparte kaste gaan behoren die zich radicaal (want ontologisch) onder- scheidt van de andere gelovigen.

Zeg dus nooit priesterambt, maar priester- schap.

Nood aan een gemeentegerichte (pastoraal)theologie

Dit theologisch denken is er mede verant- woordelijk voor dat de katholieke kerk zich pastoraal volkomen heeft klemgereden en zich zal blijven klemrijden, wanneer de verantwoordelijken niet bereid zijn dit the- ologisch denken bijbels-theologisch te herzien, ook al houdt dit herzien op be- paalde vlakken een breuk in met de ker-

kelijke traditie en dogmatiek.

Deze halsstarrige weigering van de hiërar- chie om hierover vanuit 'de bijbel' na te denken, is oorzaak van immense schade die wordt toegebracht aan de eigen chris- telijke gemeenschappen die het meer en meer zonder (erkende) voorgangers moe- ten stellen en verstoken blijven van het vieren van de Eucharistie. Het is het vie- ren van de Eucharistie dat de gemeen- schap sticht en levendig houdt. En elke christelijke gemeenschap heeft daar recht op.

Het drama is dat de katholieke sacramen- tentheologie vaak gedegradeerd is gewor- den tot slavin van een priesterlijke ambts- theologie (zoals hierboven beschreven)

OPEN DENK- EN GESPREKSDAG

Kerk en Ambt

"Onderweg naar een kerk met toekomst"

Zaterdag 19 januari '08
(9u30-16u)

Centrum Dominicus
Kortrijksepoortstraat
Gent

info: www.abelweb.be

die de mannelijke celibataire macht ideologisch moet onderbouwen. Mijn stelling is dan ook deze: de officiële kerkelijke theologie is vaak nauwelijks meer dan een poging om de huidige mannelijke, celibataire en klerikale machts- en gezagsstructuren ideologisch te onderbouwen, te verantwoorden en te bestendigen, ook al gaat dit ten koste van het leven van de plaatselijke christelijke gemeenschappen.

(1)

Een kort intermezzo:

wat is trouw aan de traditie?

In het geding is hier de vraag: hoe blijven we 'dynamisch' trouw aan de traditie? Het is duidelijk dat geloven vandaag steeds moet gebeuren in verbondenheid met die eerste traditie van bijna 2000 jaar geleden. Maar ook met de hele traditie en de tradities van de christelijke kerken, waarin -telkens in wisselende tijden- het bevrijdend handelen van Jezus zich heeft doorgezet in praktijk en verwoording. Dus geloven vandaag als bevrijdend handelen zal steeds gebeuren in verbondenheid met de traditie, vooral met de allereerste traditie. Maar verbondenheid betekent niet: slaaf van de traditie. Het is daarom onvoldoende om vandaag gewoon slaafs te herhalen wat de traditie ooit heeft gezegd en gedaan. We moeten, zoals de titel van een boekje van Han Renckens zegt, vandaag zelf onze eigen schrift schrijven, of we moeten zelf de bijbel mee - maken.

Het gaat immers om het handelen waarin het bevrijdend handelen van Jezus zich voortzet 'in deze tijd'. We moeten vandaag dus zelf uitvinden wat ons te doen staat, steeds opnieuw. Een louter slaafs herhalen van de traditie zou wel eens een grote ontrouw aan de centrale bevrijdende

strekking van die traditie kunnen zijn. Slaafse trouw -die dus vaak ontrouw blijkt te zijn- bijvoorbeeld uit angst om fouten te maken. Nu weten we dat niet de gezonde twijfel de grote tegenstander is van echt geloven, maar wel de angst. Angst verlamt, geloven bevrijdt.

En, hierbij mogen we niet vergeten dat bepaalde ontwikkelingen in de traditie het oorspronkelijk bevrijdend elan van Jezus grondig hebben 'verduisterd'.

Volgende woorden van Han Renckens moeten we wel honderdmaal herlezen om er de draagwijdte van te leren beseffen: "God spreekt op de eerste plaats door de concrete werkelijkheid. De ons gegeven aardse realiteit is de enige vindplaats van waarheid en van goddelijke openbaring. Uit het feit dat iets in de bijbel staat, volgt voorlopig niets anders dan dat bepaalde mensen in hun toenmalige situatie zus of zo dachten of deden. De mens komt in zijn leven voor zoveel keuzemogelijkheden te staan waarover geen letter in de bijbel staat dat hij wel gedwongen is de normale weg te gaan waarlangs hij achterhalen kan wat hem te doen staat, namelijk de zorgvuldige en onbevooroordeelde ana-

lyse van de situatie waarop hij op volwaardige wijze moet reageren. De bijbel is dan het boek waaruit hij de onbaatzuchtige beschikbaarheid kan leren waarmee hij de hem overkomende situatie tegemoet kan treden. Maar het recept zal hij zelf moeten brouwen."

Verlaat je land.

Voorgangers gevraagd

Alle theologische en andere gekheid op een stokje wil ik proberen enkele contouren uit te tekenen van waaruit op een andere en gemeente-gerichte wijze over het ambt kan worden nagedacht.

(1) Eerst een korte bijbelse reflectie.

De eerste christelijke (messiaanse) gemeenschappen, die probeerden de weg van Jezus Messias te gaan, kunnen we omschrijven als proeftuinen voor een andere samenleving, waarin niet de machtsverhoudingen, eigen aan het Romeins Keizerrijk, de dienst uitmaakten, maar waarin geprobeerd werd om nieuwe wegen te gaan, waarin alle onderscheidingen zouden wegvallen tussen "Joden en Grieken, tussen vrijen en onvrij gemaak-

ten, tussen mannen en vrouwen, tussen autochtonen en allochtonen, tussen voorgangers en medebewoners”.

Die gemeenschappen kwamen op geregelde tijdstippen samen om niet te vergeeten, waar het in de weg van de Messias om te doen was, is en blijft: dat het leven zijn zin bereikt in breken en delen en in de zorg om hen die om welke reden ook uit de maatschappelijke boot vallen.

Daartoe vierden ze Eucharistie, waarin ze samen de Schriften lazen en Brood en Beker deelden met mekaar.

Binnen die uiterst kwetsbare gemeenschappen speelden bezielende en competente voorgangers -vrouwen en mannen- een belangrijke rol. Zonder die voorgangers zouden die gemeenschappen wellicht een stille dood gestorven zijn en was er wellicht een einde gekomen aan de christelijke traditie.

Vandaag binnen onze samenleving, die vaak geruisloos afscheid heeft genomen van een door en door christelijke cultuur, lijken heel wat christelijke gemeenschappen meer en meer te delen in het lot van de eerste messiaanse gemeenten: kwetsbare kleine kernen (samenkomend in parochies, basisgroepen, en andere), die grote nood hebben aan even competente, hoopvolle en bezielende mannen en vrouwen om met hen als voorgangers op die kwetsbare weg mee te gaan.

(2) Een tweede reflectie vanuit de woorden van Ernst Bloch: de wereld heeft recht op een gemeente

Deze onze wereld leeft onder de genadeloze overmacht van een neoliberale godendienst, waartegen weinig weerwerk wordt geboden, ook niet vanuit de grote meerderheid van de christelijke kerken. Meer dan ooit heeft juist deze wereld recht op en nood aan hoopvolle messiaanse (is hetzelfde als christelijke) gemeenschap-

pen (parochies, basisgroepen, enzovoort), die de zaak van Jezus Messias en zijn God ter harte nemen in woord en praktijk.

Waarom is dat zo? Omdat ik ervan uit ga dat in die christelijke gemeenschappen de utopie van “een andere wereld is mogelijk” veilig zou moeten zijn, omdat die gemeenschappen verondersteld worden geen politieke of economische machtsambities te koesteren.

Deze gemeenschappen hebben het recht om te kunnen samenkomen en eucharistie te vieren, waar ze brood en beker met elkaar delen en zo leren waar het op aankomt: breken en delen als het hart van het christelijk bestaan.

Het is de plicht van de kerk als instituut om in dienst te staan van de eucharistie en van dat waar de eucharistie voor staat. Deze kerk zou zich dus van harte moeten verheugen dat er vanuit plaatselijke gemeenschappen mensen opstaan die worden geroepen -vrouw of man, zwart of wit, arm of rijk- om de gemeenschap voor te gaan en te bezielen.

Natuurlijk is er daarbij een belangrijke plaats weggelegd voor het ambt van de verbondenheid, dat toevertrouwd is aan de bisschop die geroepen is om de plaatselijke gemeenschappen te bemoedigen zodat ze elkaar niet loslaten in trouw aan de weg van de Messias.

Om af te ronden een tegensprekelijk gedicht van Remco Campert

Toen ik in Leuven theologie studeerde (1968-1972), las ik een boek van de Duitse protestantse theoloog Helmut Thielicke:

Leiden an der Kirche. Blijkbaar lijden niet alleen katholieken aan hun kerk. Ik denk dat vele katholieke en andere christenen lijden aan hun kerk (en ook aan zichzelf natuurlijk en aan hun eigen ontrouw), om wat heel suggestief door Remco Campert wordt verwoord in onderstaand gedicht. Kerkmensen van allerlei pluimage doen er mijns inziens goed aan om dit uitdagend gedicht geregeld te herlezen.

Paul De Witte

Overal

*Staan nog kerken, steeds weer
Opgebouwd. Men kan er altijd wel
Een of twee vrouwen in vinden,
Biddend voor neven, voor eigen heil,
Voor dat van de wereld zodoende.*

*Het is stil in de kerken, stiller
Dan in een windstille natuur.
Koud ook, kouder dan
Op een bevroren meer. Stil en koud
Zijn de kerken; men zegt, sereen.
Op vastgestelde uren kunt u er zingen.*

*Kerken staan in steden en dorpen,
Verspreid door het land, zoals
Benzinestations: een man in
Overall poetst de ruiten, vult
de tank, ontvangt zijn geld, gaat
Naar binnen, leest zijn krant.*

1 Op deze stelling ben ik dieper ingegaan in mijn artikel: Latijnse missen? Als het alleen maar dat was! In Kenteringen januari 2007.

Moet er nog levensbeschouwing zijn?

Op 26 november stemde de Gentse gemeenteraad met een wisselmeerderheid voor een hoofddoekenverbod aan het loket. Het voorstel was ingediend door de VLD en het besluit kwam tot stand met medewerking van CD&V en Vlaams Belang. Mooi gezelschap! SP.a, die deel uitmaakt van de bestuurscoalitie, en Groen! stemden tegen. Volgens vrouwenplatform 'Hoofddoek of niet - de vrouw beslist', zijn er onder de 5.000 Gentse stadsambtenaren slechts drie hoofddoekdraagsters waarop het besluit van toepassing zou zijn. Over hun hoofddeksel zijn er nooit klachten geweest (De Morgen, 22.11.07). Waar ligt het probleem dan? Deze gebeurtenis heeft in de media -vooral in De Standaard- aanleiding gegeven tot een hele reeks tegenstrijdige opiniebijdragen van diverse kwaliteit.

En ook het Vaticaan voelt de drang om puntjes op de i te zetten. De katholieke school moet katholieker. De Congregatie voor het Katholiek Onderwijs bracht daar in het begin van deze maand een document over uit (1). Daarin wordt ondermeer gevraagd dat de katholieke scholen actief zouden "samenwerken met de andere onderwijsinstellingen, in de eerste plaats met de katholieke centra voor hogere studies". Mieke Van Hecke, directeur-generaal van het katholiek onderwijs, vond het dan ook niet meer dan normaal dat aan de laatstejaars van het middelbaar geen informatie gegeven wordt over de studiemogelijkheden aan de VUB, want "we gaan toch geen promotie maken voor een universiteit waarvan de inspiratie haaks staat op de onze" (De Standaard 03.12.07). Zes hoogleraren van de VUB maken zich daar behoorlijk boos over. In een opiniebijdrage onder de titel 'Als verzuiling macht wordt' schrijven zij, nadat zij naar Galilei hebben verwezen: "De katholieke waarden lijken opnieuw te prevaleren op de kwaliteit van het onderwijs en de wetenschappelijke kennis..." (DS 06.12.07). Is de ideologische verzuiling terug van weg-of nooitweg geweest?

Jan Leyers maakte met 'De weg naar Mekka' een opgemerkte TV-reeks. Hij keek, stelde vragen, en oordeelde... vanuit een westers cultureel perspectief. Zijn boek loopt als een trein en de VRT-weblog over het onderwerp is rijk gevuld. Een blogger slaat de nagel op de kop: "'De weg naar Mekka' is interessante televisie, maar vertelt evenveel over de

dogma's van de westerse cultuur als over de islamitische". Na afloop van de tiendelige reeks blijft de indruk hangen dat de integratie van islam in Europa uiterst problematisch is. In de laatste aflevering geeft Leyers trouwens lucht aan dat gevoel wanneer hij zich langs de neus weg laat ontvallen: "Jongens, jongens, er staat ons nog wat te wachten. Als je dat maar weet!".

Deze drie voorbeelden uit de actualiteit tonen aan dat de plek van religie en levensbeschouwing in onze maatschappij als problematisch gepercipieerd wordt.

Om het probleem te beheersen grijpen de meeste opiniemakers terug naar het onderscheid tussen publiek en privé en naar de 'scheiding van kerk en staat'. Godsdienst en levensbeschouwing zijn een te respecteren privéaangelegenheid, zij mogen niet interfereren met het seculiere domein van 'de politiek'. De overheid dient zich bijgevolg neutraal op te stellen. Van daar een verbod op de uiterlijke tekenen van een levensbeschouwing als je achter het loket de overheid vertegenwoordigt.

In de eerste plaats wordt daarbij de hoofddoek geviseerd. Waarbij het dan nog de vraag is of dat kledingstuk in alle gevallen als religieus symbool beschouwd moet worden. Gezien de omvang van 'het probleem' ontkomt men niet aan de indruk dat het hoofddoekenverbod ingegeven is door een militante a- of antigodsdienstige opstelling. Of tenminste dan toch door de angst overrompeld te worden door gesluierde vrouwen en 'de islam'. Volgens Etienne Vermeersch zijn die vrouwen met hun 'klederdracht uit de 7de eeuw' bijzon-

der gevaarlijk: "Stel, als burger vang je bij de openbare diensten constant bot, tot iemand met een hoofddoek je wél helpt. Dan ben je geneigd een positieve associatie te maken tussen die persoon en de islam. Op die manier wordt godsdienst vanuit een publieke functie verspreid. Dus hoe beter de moslima's met hoofddoek hun werk doen, hoe gevaarlijker" (De Standaard, 28.11.07).

De overheid dient zich 'neutraal' op te stellen, dat is juist. Maar bereikt men neutraliteit door alle uiterlijke tekenen van religie of levensbeschouwing uit de publieke sfeer te bannen? Wat dan overblijft is niet het niets, maar de dominante ideologie van onze maatschappij: het a-theïsme, of -zachter uitgedrukt- de levensbeschouwelijke onverschilligheid en levensbeschouwelijke ongeletterdheid.

"Neutraliteit wordt bereikt wanneer alle levensbeschouwelijke uitdrukkingen op dezelfde voet worden behandeld en ambtenaren op basis van hun job-uitvoering worden geëvalueerd en niet op basis van hun uiterlijkheden", stellen Nadia Fadil en Sarah Bracke terecht (De Standaard, 28.11.07). (2)

Niemand zal in België ontkennen dat confessionele verenigingen recht van bestaan hebben, maar velen vinden dat ze op het publieke terrein niet teveel moeten uitpakken met hun confessie. Om conflicten te vermijden, stelt men zich best 'terughoudend' op. Patrick Stouthuysen, van de vakgroep Politieke Wetenschappen aan de VUB, vertolkte deze mening op het colloquium "Het lege midden?" dat op 21 november jl. in Leuven plaats had. Het ging daar over "de rol en betekenis van levensbeschouwing in Vlaamse middenveldorganisaties". Het colloquium was georganiseerd door v.z.w. Motief, die met haar initiatief alvast de raad van Stouthuysen niet opvolgde. Deze vor-

mingsinstelling, gespecialiseerd in het thema 'geloof en samenleving', wil religie en levensbeschouwing integendeel expliciet ter sprake brengen. Daarmee zet ze zich af tegenover het overheersende standpunt dat religie en levensbeschouwing als louter privézaak beschouwt.

Maar hoe moet het dan wel, en wat dan met de zo geroemde neutraliteit van het openbaar leven? Patrick Loobuyck (3) wijst een spoor: "Vooreerst is het goed om het duale onderscheid tussen de publieke en private sfeer uit te breiden en te nuanceren door er een derde sfeer aan toe te voegen. We kunnen deze de sociale sfeer, de burgerlijke samenleving of *the civil society* noemen. Hiertoe behoren de middenveldorganisaties, de religies, de media, de universiteiten, etc. Deze sfeer is niet-privaat, maar tevens niet-politiek, maar zit daar middenin. Laat ons om gemakkelijk en duidelijk te zijn, spreken van de politieke sfeer, de publieke sfeer en de private sfeer.

De neutraliteit van de staat slaat echter enkel op die politieke sfeer en niet op de publieke sfeer. Anders dan het soms wordt voorgesteld door hardleerse aanhangers van de laïciteit impliceert een neutrale overheid niet noodzakelijk een neutrale publieke ruimte. De genoemde en veelgeprezen neutraliteit is niet van toepassing op de tussen-sfeer van het middenveld, integendeel: die neutraliteit van de overheid wil juist mogelijk maken dat zowel in de private als in de publieke sfeer duizend bloemen kunnen bloeien. De neutraliteit van de overheid en de scheiding tussen kerk en staat hebben niet de bedoeling om levensbeschouwingen uit de samenleving te bannen. Zowel de filosofische als de historische achtergrond wijzen juist op het omgekeerde. De scheiding tussen kerk en staat is er gekomen ter bescherming van religieuze minderheden en om de vrije beleving van godsdiensten mogelijk te maken. De scheiding tussen kerk en staat wordt nu veelal gebruikt om de staat af te scher-

men tegen de mogelijke invloed van religie, terwijl het principe *ook*-en misschien zelfs in de eerste plaats- de bedoeling had om de private gewetensvrijheid en een diversiteit aan levensbeschouwingen in de samenleving te beschermen. Een niet-neutraal middenveld als onderdeel van een niet-neutrale publieke ruimte is dus niet de ontkenning van een neutrale overheid, maar het gevolg ervan. ”

Deze passage lezen we in één van de reflecties op het rapport dat Motief ter voorbereiding van het colloquium samengesteld had op basis van diepte-interviews met 35 middenveldorganisaties van de meest diverse pluimage over de plaats van levensbeschouwing in hun organisatie. Vervolgens had Motief aan elf deskundigen uit de wetenschap en het middenveld gevraagd over het rapport te reflecteren. Het geheel resulteerde in het boek “Levensbeschouwing in het middenveld: cement of segment?” (4)

Een eerste vaststelling in het rapport is dat er op dat gebied een grote spraakverwarring heerst. Begrippen als: religie, levensbeschouwing, inspiratie, waarden, zingeving, engagement, spiritualiteit, actief pluralisme, passief pluralisme, neutraliteit, diversiteit... worden niet door iedereen op dezelfde manier ingevuld. Dat maakt het gesprek zeer moeilijk, maar daarom niet minder noodzakelijk. Het is de verdienste van Motief hier zijn tanden in te hebben gezet. Maar het wordt een werk van lange adem en we staan nog maar aan het begin.

Ter afsluiting geef ik nog graag een gedachte van theoloog Erik Borgman mee. Hij schrijft zijn reflectie neer onder de titel “Het belang herontdekken van het vrij zoeken naar waarheid”. De beste manier om diversiteit en godsdienstvrijheid in de samenleving te stimuleren is volgens

Borgman niet het verbannen van levensbeschouwing naar de privésfeer, maar levensbeschouwingen juist meer inbreng te geven in de publieke sfeer, in maatschappelijke debatten, in middenveldorganisaties...

Zijn artikel illustreert ook welke weg terug de katholieke kerk na het Tweede Vaticaans Concilie heeft afgelegd. Vaticanum II heeft inderdaad een document gepubliceerd dat voor de hierboven geschetste problematiek uiterst relevant was, maar dat met de verklaring ‘*Dominus Iesus*’, in 2000 door Joseph Ratzinger geschreven, volledig teruggenomen werd. Volgens ‘*Dominus Iesus*’ bevindt de “enige ware godsdienst zich in de katholieke en apostolische Kerk, die van de Heer Jezus de opdracht heeft ontvangen deze godsdienst aan alle mensen te verkondigen...” (nr. 23). De Concilieverklaring ‘*Dignitatis humanae*’ (7 dec. 1965) daarentegen erkent dat ‘de menselijke persoon recht heeft op godsdienstvrijheid’ en aanvaardt levensbeschouwelijke pluraliteit als een positief gegeven. Maar, in tegenstelling tot de liberale visie, fundeert het document godsdienstvrijheid niet op de onvervreemdbare vrijheid in de privésfeer, maar op de religieuze plicht de waarheid te zoeken en te gehoorzamen. En dat laatste kan niet onder dwang en zonder recht op dwaling, zoals KUL-rector De Somer in 1985 al aan paus Johannes-Paulus II tijdens zijn bezoek aan België wist te vertel-

len.

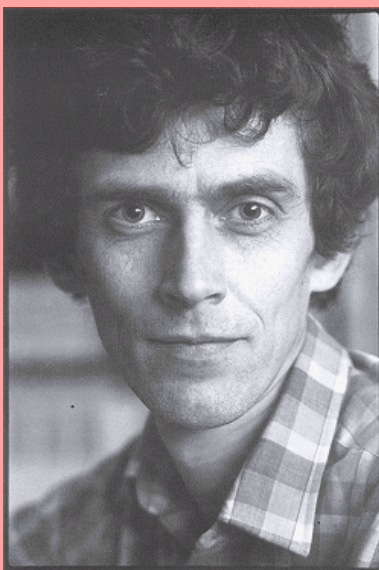
De waarheid moet niet slaafs van boven aanvaard worden maar “gezocht worden op een wijze die is aangepast aan de waardigheid van de menselijke persoon en aan zijn sociale natuur”. Dit betekent “...in vrij onderzoek, met behulp van leer-gezag of onderricht, van gedachtewisseling en dialoog waardoor de één aan de ander de waarheid uiteenzet die hij gevonden heeft of meent te hebben gevonden, om elkaar aldus wederzijds te helpen bij het zoeken naar de waarheid...”. En Borgman besluit dat in de lijn van *Dignitatis humanae* iedereen niet zodanig het recht heeft zijn eigen opvattingen de koesteren, maar het recht en zelfs de plicht heeft zijn of haar eigen visie op waarheid in gesprek te brengen. “Zo levert hij of zij een bijdrage aan de gezamenlijke zoektocht naar waarheid. Dit betekent vasthouden aan de levensbeschouwelijke vrijheid, waaraan het Vlaamse middenveld terecht zo is gaan hechten. Maar het betekent tegelijkertijd afscheid nemen van de koud-watervrees om op dit terrein werkelijk met elkaar te discussiëren en de confrontatie te zoeken. (...) Elkaars opvatting passief tolereren is slechts een soms onvermijdelijke noodoplossing.”

Wie een mooie definitie van ‘actief pluralisme’ zoekt, heeft er hier een.

Jan Soetewey

- 1 “Samen opvoeden in de katholieke school, gezamenlijke opdracht van geconsacreerde personen en gelovige leken” van 8 september 2007, in het Italiaans, Engels, Frans, Spaans en Portugees op www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc
- 2 Nadia Fadil, KU Leuven, doet onderzoek naar de religiebeleving van tweedegeneratie Belgische-Maghrebijnen. Sarah Bracke, Universiteit Utrecht, doet onderzoek naar vrouwen en religie.
- 3 Verbonden aan het Centrum Pieter Gillis van de Universiteit Antwerpen en de vakgroep wijsbegeerte en moraalwetenschappen van de Universiteit Gent.
- 4 Rosalie Heens (red.): Levensbeschouwing in het middenveld: cement of segment?, uitg. Motief en WTM, 2007, 207 pp.

epiek

Zij die de wereld wiskundig bekijken
tellen de wapens eenvoudig op
en ook de oorlogen en de lijken -
en sturen de uitkomst naar Camelot.

En Arthur bekijkt de som theologisch,
vanuit zijn roeping, de wil van God
en trekt af wat voor het geloof is
en ziet dat de uitkomst dan klopt.

En de ridders rijden naar verre landen
met gloednieuwe wapens en brengen de strop
voor wie eeuwig maal eeuwig moet branden
en de lijken stapelen zich op.

Zij die de wereld gehoorzaam bekijken
beamen wat 's konings omroeper zegt
en zien het verschil tussen lijken en lijken,
het ene zwaard krom en het andere recht.

Alleen de nar die moeilijk kan zwijgen
maakt nog wel eens de eenvoudige som
en levert daarmee het bewijs van zijn vrijheid.
En alle heren lachen daar om.

Charles Ducal

2007

Flarden van herinneringen, rafels van woorden:
hoofddoek, creationisme, verkiezingen, de kloof, leterminologie, splitsing, ...
En de klassiekers al jaren: Irak, Iran, Congo, Zimbabwe, Israël,
Bush, moslims, racisme, vreemdelingenhaat, nog steeds,
armoede, nog steeds, dictatuur van het kapitaal, nog steeds,
fundamentalisme, nog steeds, christelijk rechts, nog meer.

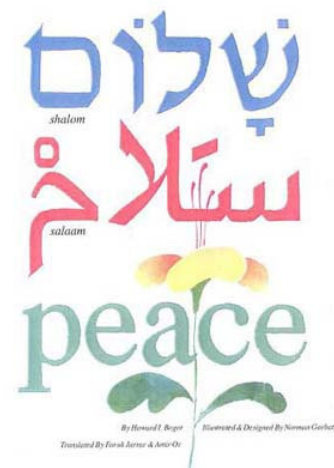
Democratische verworvenheden en sociale zekerheid,
aarde en lucht opgeofferd op het altaar van winst en wapens.

Nationalisme creëert angst, angst kleurt bruin,
racisme is zwart als de dood.

Kerstmis is wit, sprookje van vrede,
kaarsen in een kerk, geldwisselaars in de stal,
leugens op de snelweg, bloed hangt in de bomen,
opstanding vergeten.
Menselijkheid gaat op kreuple benen door de wereld
een ster in de nacht, een droom in het donker,
een oud lied van vrede, de stem van een naamloze,
god, klein, geboren
Dromen in het donker.

Waar gaan wij naartoe? Waar ligt vandaag Jeruzalem?
Waar een stad van gerechtigheid en vrede?

Waar ergens in een joodse sjoel met diep ontroerde stem
het koninkrijk van God gezongen wordt,
dáár ligt Jeruzalem.
Waar ergens in een moskee moslims in eerbied buigen
voor een barmhartige God,
dáár ligt Jeruzalem.
Waar ergens christenen in het spoor van Jezus
zich niet vastklampen aan het monopolie van DE waarheid,
dáár ligt Jeruzalem.
Waar ergens atheïsten en agnosten weigeren te geloven in
man en macht,
in winst en wilde groei,
dáár ligt Jeruzalem.
Waar niet alleen de armoede,
maar ook overmatige rijkdom uit de wereld is geholpen,
dáár ligt Jeruzalem.

2008

Laten wij inzetten
op goede machten en op zachte krachten,
op alleen maar knielen voor weerloze en gekleineerde mensen,
op messianisme zonder fanatisme,
op machtsvrije dialogen tussen levensbeschouwingen,
op democratische experimenten van socialisme,
op nieuwe akkoorden voor de aarde en voor toekomstige generaties,
op een anders-globaliseringsbeweging.

Laten wij elkaars naam, elkaars kwetsbaarheid,
elkaars hoopvolle verwachtingen, elkaars dromen
niet vergeten, maar meedragen
in goede moed en vertrouwen
dat het wonder kan gebeuren:
mensen die iets nieuws helpen geboren worden
waar niemand het nog verwacht.

Juist jij,
geraakt door verdriet,
getroffen door moeite en pijn,
juist jij
oud geworden, achtergebleven,
juist jij,
die zo twijfelt,
geen waarde vindt in jezelf,
juist jij,
die niet ophoudt te geloven
in de kleine stap, het geringe gebaar,
het penninkje van de weduwe,
juist jij,
geboren vreemdelingen, verloren vluchteling,
juist jij,
hier opnieuw geboren:
Sjaloom! Salaam!

Remi Verwimp
WTM/vzw Motief, Boomsesteenweg 269, 2020 Antwerpen
03/216 92 83 wtm@skynet.be

Kenteringen goes classics!

Er komt een nieuwe rubriek in Kenteringen: Het Derde Testament. Het moet voor de lezers al wel duidelijk zijn geweest dat ons tijdschrift iets had met het Oude en het Nieuwe Testament. In de vorm van een midrasj werden bijbelteksten geïnterpreteerd en herschreven naar de praktijk en de context van vandaag.

Martinus

Logo NCRV-programma

Het Eerste en Tweede Testament

Het is niet zo dat de redactie nu dat Oude en Nieuwe Testament (ook wel het Eerste en het Tweede Testament genoemd) de rug toekeert. Integendeel! Zij blijven voor ons wegwijzers in onze zoektocht op de vraag: Hoe nu (samen) te leven? Dat is helemaal niet helder als je ziet voor welke uitdagingen wij staan. Het Eerste en Tweede Testament zijn dragers van eeuwen zoektocht van wijze mensen en bewegingen naar antwoorden op die vragen in hun tijd en in hun context. Wij houden die verhalen in ere, niet opdat zij ons historische informatie zouden leveren over Mozes of Jezus of God, maar om de verslagen en de visies die zij bevatten van de zoektocht naar gerechtigheid en vrede van mensen in vroegere tijden. Wij lezen die teksten kritisch. Wij spreken die waar nodig tegen. Maar wij hebben niet de pretentie dat wij vandaag het warme water opnieuw kunnen of moeten uitvinden. Trouwens door andere teksten uit andere tradities laten wij ons evengoed gezegen.

Het Derde Testament

Tweeduizend jaar na de vorming van de bijbel gaat de zoektocht verder naar wat mensen God te vertellen hebben en wat God de mensheid zou te zeggen hebben. De levensbeschouwing van de Deense schrijver en geesteswetenschapper Martinus (1890-1981) kreeg bekendheid onder de naam 'Het Derde Testament'. In zijn boeken probeerde hij de gehele kosmos

in kaart te brengen. Het is een soort Testament van de natuur. Kennis van de natuurwetten zou het de mensen mogelijk maken om hun mentaliteit te beheersen en langzamerhand op aarde het door Christus voorspelde wereldrijk van liefde te creëren.

In 1995 verscheen eveneens onder deze titel een boek van Marcel Möring met bijdragen van Flavius Josephus, Maimonides, Sigmund Freud, Kafka, Einstein, Primo Levi, e.a. Hun verhalen en essays komen ook voort uit die onafgebroken brede stroom die de eerste twee testamenten voortbrachten. Het is literatuur waarin - zoals in de bijbelse traditie - de kracht van het vertellen volop bloeit, als medicijn tegen het vergeten, als middel van inzicht en als schakel tussen het toen en het nu.

Ook Loed Loosen, begeleider van leerhuizen in Nederland, schreef een Derde Testament. Voor hem is de bijbel evenmin een (af)gesloten boek en moeten de verhalen van toen vandaag verder geschreven worden. De bijbel, zegt hij, is een boek dat ons de ogen wil openen voor wat er aan de hand is in de werkelijkheid van ons geleefde leven vandaag.

Tenslotte was Het Derde Testament de titel van een recente serie van 9 afleveringen op de Nederlandse televisie over levensbeschouwing. Daarin was te zien hoe mensen nu bezig zijn met zingeving en geloof. Het programma had niet de pretentie een nieuwe bijbel te schrijven.

Het was ook niet de bedoeling om er een galerij van goede doelen van te maken. Dat is de bijbel zelf trouwens ook niet. Het wilde wel een platform zijn voor het toeneemende aantal mensen dat inspiratie, zin-

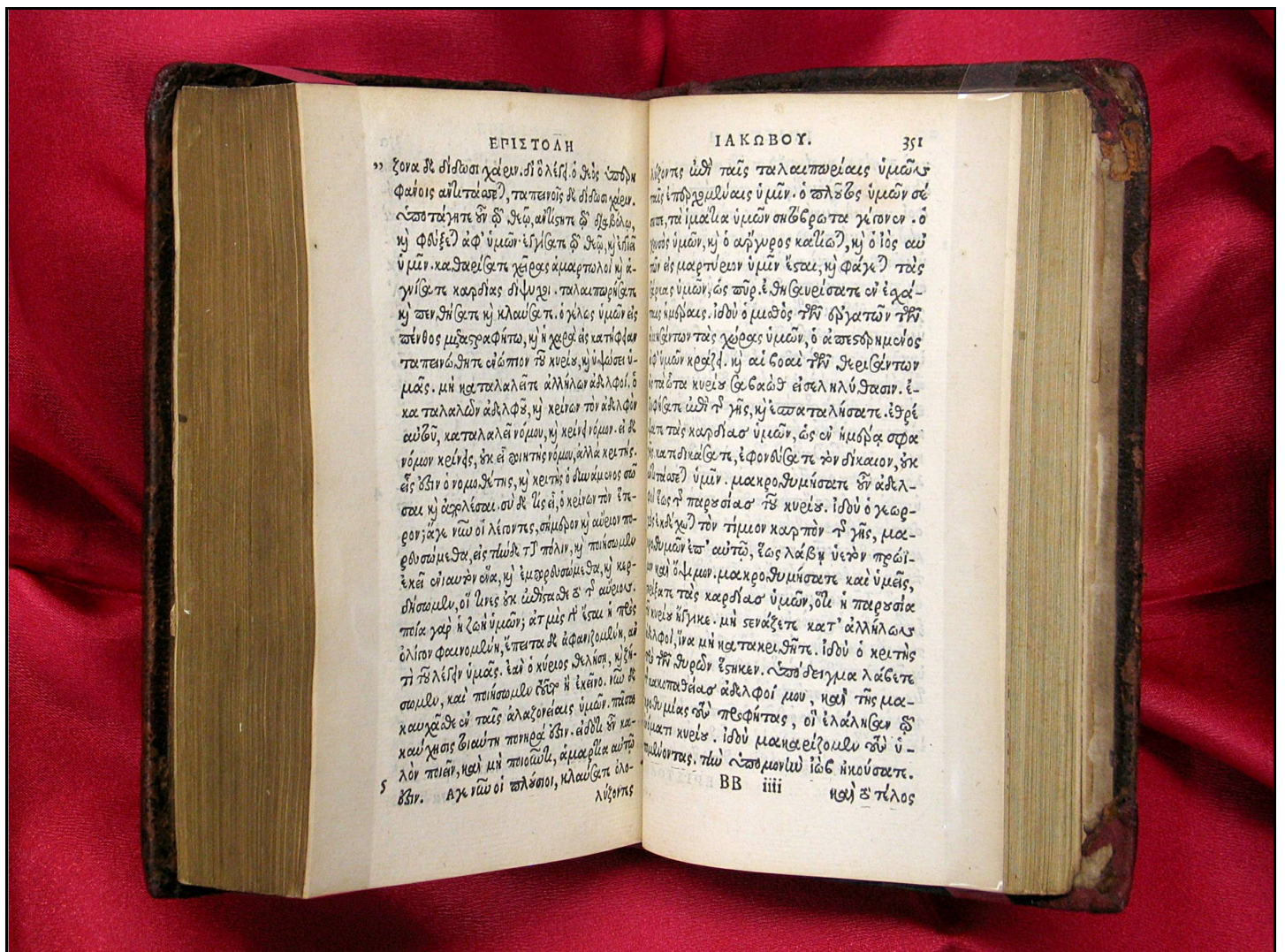
geving en geloof zoekt. Het bood ruimte aan tegendraadse geluiden, kritische vragen, uitingen van onmacht, een verrassend initiatief, een inspirerende gedachte, een liefdesgeschiedenis of een aanklacht. Sommigen kwamen een pleidooi houden voor meer liefde in de wereld. Anderen pleitten voor een 'biechtkapper' bij wie je je levensverhaal kwijt kunt terwijl je horen geknipt worden.

Begin maar te schrijven!

Wat Kenteringen zoekt (te brengen), zijn verhalen van verbond en verbondenheid, van bonTgenoten en bonDgenoten. Niet uitsluitend individuele verhalen. Ook verhalen van gemeenschappen of bewegingen. Die kunnen christelijk zijn of agnostisch of vrij/zinnig of socialistisch... Testamenten, die verhalen over waar zij voor

gestaan hebben en/of nu nog voor staan. En morgen meer dan ooit! Wat niet mag worden vergeten, opdat toekomstige generaties nog in vrijheid zouden kunnen leven. Wat aan alle volkeren van de wereld moet worden doorverteld.

Remi Verwimp
Kerstmis 2007

Er was eens...

'Zeg oma, waarom heb je zo 'n grote ogen?' 'Om je beter te zien, mijn kindje'. 'En waarom heb je zo 'n grote neus?' 'Om je beter te kunnen ruiken natuurlijk.' En waarom heb je zo een grote mond?' Om je... hap... smak...hik hik.

't Is bedtijd. Laten we onze ukjes vooraleer ze naar dromenland vertrekken nog even een leuk verhaaltje vertellen om de dag in alle zachtheid af te ronden. We kunnen vertellen over de boze wolf, die levende kindjes en grootmoeders met veel appetijt verslindt... of vertellen we vandaag over de slechte stiefmoeder die een jager inhuurt als ze de concurrentie met Sneeuwwitje niet meer aankan. Stiefmoeders... er zijn er toch zoveel tegenwoordig. En jagers uit de sprookjes, het zijn gewoon de huurmoordenaars van weleer.

Of beter, zullen we het hebben over het koekenbakken huisje in het bos, waar de heks (oude versie van Hannibal Lektor)

het op Hans en Grietje gemunt heeft? Heksen, waren dat niet de vrouwen van voor het tijdperk van de plastische chirurgie? Met lompen, haviksneus, grote voeten en harige pukkels op hun gezicht? Niet mooi genoeg om een man te versieren en dus verstoten en noodgedwongen zelfredzaam. Hongerig blijkbaar ook, al dus de kannibalistische sprookjes.

Wacht even, misschien kunnen we onze bloedjes toch beter doen dromen over prins en prinsessen. Over hoe de prins op het witte paard zich zomaar het recht toe-eigent om het mooiste en liefste (meerderjarig?) meisje van het land uit te kiezen. En hoe hij ze vervolgens mee naar zijn kasteel neemt om samen met haar een resem kindjes te maken. We vertellen op ons dooie gemakje, bedtijdgevijs, over hoe het bij mannen meestal over macht gaat -ook al is de prins in kwestie een glibberige kikker van formaat- en bij vrouwen ten treuren toe over schoonheid, jeugdigheid en gewilligheid. Daar gaan onze kindjes toch niet van wakker liggen zeker!

We vertellen over de betovering van mooie jurken en gouden koetsen en al de dingen die een huwelijk met een rijke prins goedmaken. We fantaseren over wat lieve, mooie en volgzame meisjes allemaal kunnen verwerven. We bouwen de mooiste luchtkastelen aan de rand van het bed.

Of vertellen we voor het slapengaan over koene ridders, piraten, cowboys en andere dievenbendes? Misschien is het morgen kermis in het dorp en kunnen we al

de bijbehorende wapens in de kraampjes aanschaffen. 't Is toch maar speelgoed. We beloven het onze oogappeltjes al te graag. En natuurlijk hopen we binnenkort nog een zwart uniformpje voor onze jongen en een glitterkleedje voor ons dochtertje op de kop te tikken. Misschien heeft de juf van de klas zelfs nog bijpassend verkleedgerief, een beetje lingerie en maquillage in haar pedagogisch hoekje. Wat is het toch fijn om kind te zijn!

Uiteraard zijn er ook nog de modernere vertellingen van Walt Disney zoals de 'Lion King'. Ook leuk om te vertellen bij het slapengaan. We nemen het boek met mooie illustraties ter hand, we kruipen knus tegen elkaar en vertellen over de avonturen van de kleine Simba. Het kleine leeuwje heeft een lieve mama, dat wel. Moeders rol beperkt zich helaas tot een zinnetje raad, wat zeemzoet gelijk en een beetje voedsel aanhalen. Als welpje lief in nood is, is ze nergens meer te bespeuren. Papa leeuw 'Mufasa' daarentegen, met zijn indrukwekkende manen vertoont zich, je raadt het al, als een gewichtig heldhaftig monument. Hij doet uiteraard alles voor zijn zoon. Hij offert zelfs zijn leven. Wat een mooi, mooi, waarheidsgetrouw verhaal!

Slaap zoet kindjes. Doe jullie slapertjes toe. Leg de correcte neurale verbindingen in jullie breintje vannacht. Jong geleerd is oud gedaan. Wees vooral niet bang, heb vertrouwen in de toekomst en droom zeemzoetjes.

Karine Somers

Misschien zou er zoiets moeten bestaan als een basiscursus multiculturaliteit

Joke Storme is 25 en woont, werkt en studeert al zo'n drie jaar in Brussel. Ze is helemaal verkocht aan de stad, maar verruilde toch voor zeven maand het Brusselse leven voor dat in een andere bruisende wereldstad: Istanbul.

*Relaxen in Istanbul
(is hetzelfde als relaxen in België...)*

[KENTERINGen]: Sinds augustus ben je terug in België. Wat heb je precies gedaan in Turkije?

Joke: Ik ben naar Turkije getrokken met 'EVS', wat staat voor 'European Voluntary Service'. Het is een programma van de Europese unie dat jongeren de kans geeft tijdelijk in het buitenland te werken als vrijwilliger in een lokaal project. Je kiest zelf een project uit een database en als het wordt goedgekeurd, krijg je subsidies om een deel van je verblijf te financieren. Ikzelf ben gaan werken in een soort buurthuis in een wijk in Istanbul. Het buurthuis richtte zich vooral op gezinnen die recent van het platteland naar de stad geïmmigreerd waren. Zo'n verhuis brengt de nodige aanpassingsmoeilijkheden mee en binnen het project probeerde men deze mensen te begeleiden en waar mogelijk te helpen. Concreet was er een vrouwenwerking en een werking gericht op kinderen. Ik heb me vooral ingezet in de kinderwerking. Deze meisjes en jongens hebben vaak een leerachterstand door moeilijke leef- en woonomstandigheden. Door kleine projectjes rond bijvoorbeeld 'fruit' of 'voeten', probeerden we deze leerafstand op speelse wijze wat 'op te krikken'.

[K]: Je werkte met kinderen, sprak je dan Turks met hen?

Joke: In het begin was de taal een grote barrière. Ik had het geluk dat ik een Duits

meisje van Turkse origine was tegengekomen die mij wou helpen. Ik bereidde mijn activiteiten altijd voor in het Turks, maar als de kinderen er echt niets van begrepen - wat vaak gebeurde - kon zij nog vertalen. De laatste twee maanden moest ik het zonder haar hulp stellen, maar ondertussen sprak ik voldoende Turks om met de kinderen om te kunnen gaan.

[K]: Waarom koos je voor Turkije?

Joke: EVS werkt enkel binnen Europa dus mijn keuze was al beperkt tot dit continent. Waarom ik uiteindelijk op Turkije viel, is eigenlijk heel simpel. Ik ben er al een paar keer op reis geweest en ben echt verliefd geworden op het land. Ik was benieuwd hoeveel er van mijn idyllisch toeristisch beeld zou overblijven na een langer verblijf. Ook de Turkse taal en cultuur spreken me erg aan. Beiden kunnen me nog goed van pas komen bij het soort werk dat ik doe en wil gaan doen in de toekomst.

[K]: Wat voor werk zou je willen doen?

Joke: Al toen ik klein was, was het duidelijk dat ik later heel nobel andere mensen zou gaan helpen. Mijn studiekeuze heeft die richting verder bevestigd. Ik ben eerst psychologie gaan studeren en heb na mijn kandidatuur gekozen voor een licentiaatopleiding in de antropologie. Psychologie was niet echt boeiend en ik had al snel door dat ik niet op een individuele manier

Leerachterstand opkrikken met je voeten?

met mensen wou werken. Ik wilde meer kijken naar groepsprocessen: de 'kracht van de groep' intrigeerde me, en nog steeds. Na mijn studie aan de universiteit ben ik nog twee jaar 'Sociaal-cultureel werk' gaan bijstuderen aan de hogeschool in Brussel. Ik wilde iets concreter gaan doen, meer gericht op de praktijk. Al die academische kennis heeft me een sterke basis gegeven, maar alleen daarmee voelde ik me niet klaar voor de arbeidsmarkt. De hogeschoolopleiding gaf me meer praktijkervaring, ondermeer door de interessante stage die ik deed in mijn laatste jaar.

Ik kwam terecht in een buurtwerking in Brussel, meer bepaald in Molenbeek waar ik werkte met een actiecomité, genaamd 'Alarm', dat zich bezighoudt met de huisvestingsproblematiek in Molenbeek. Het interessante aan dat project is dat deze actiegroep uitsluitend bestaat uit buurtbewoners die zelf de problemen van huisvesting aan den lijve ondervinden. Zij zetten allerlei acties op om dit probleem - hun probleem - onder de aandacht te brengen

en aan te klagen. Dat kan van alles zijn: op bezoek gaan bij de burgemeester, meestappen in een betoging, ... Mijn taak was de groep te begeleiden en hen te ondersteunen in hun acties.

[K]: Je studie en je stage brachten je in Brussel, waar je nu nog steeds woont. Toeval of een bewuste keuze?

Joke: Toen ik een hogeschool zocht, heb ik bewust gekozen voor Brussel. Ik wou na 22 jaar wel eens weg uit Leuven en Brussel sprak me meer aan dan bijvoorbeeld Gent of Antwerpen. Brussel is niet zo'n 'mooi opgepoetste' stad. Je hebt er zoveel verschillende buurten, vaak met een eigen typisch publiek, zoals de Marollen, de Matongewijk in Elsene of ook Molenbeek met haar grote Arabische gemeenschap. Als je in Brussel rondloopt, lijkt het soms of je in het buitenland bent. Ook de tweetaligheid was een beslissend element. Brussel is een levende, uitdagende stad met zo veel gezichten: een stad naar mijn hart.

[K]: In Brussel heb je ook een grote Turkse gemeenschap. Hebben je ervaringen in Istanbul je kijk op die groep beïnvloed?

Joke: Zeker. Ik heb het gevoel dat ik deze mensen nu iets beter ken. In de Belgische context, en zeker binnen de projecten waar ik werk, gaat het toch vaak om mensen met een sociaal zwakkere positie. Ongewild associeer je deze groep mensen met de positie die zij innemen in de Belgische samenleving, omdat wij het nooit anders zien. In Turkije zelf was dat helemaal anders. Ik woonde en werkte er met hen, had er Turkse vriendinnen... Istanbul is een wereldstad, en het denken en leven van mensen daar verschilt helemaal niet zoveel van dat van ons. Door mijn ervaringen in Turkije kan ik het door de Belgische situatie gekleurde beeld doorbreken, ook in contact met de Belgische Turkse gemeenschap.

[K]: Heeft je Turkije-avontuur je ook persoonlijk veranderd?

Joke: Nee (*lacht*). Niet dat ik weet. Sommige mensen in mijn omgeving zeggen dat ik steviger in mijn schoenen sta sinds ik terug ben, zelfverzekerder lijk. Er zal dus wel iets veranderd zijn. Ik heb wel het gevoel dat ik veel bijgeleerd heb over mezelf. Mijn eerste weken daar waren niet gemakkelijk. Het is niet evident om ver van huis, ver van al het vertrouwde een nieuw leven op te bouwen. Je wordt echt teruggeworpen op jezelf en zo ontdek je veel dingen, zowel positieve als negatieve. Ik denk dat het voor iedereen nuttig kan zijn om zo'n reis te maken. Je leert niet alleen een andere taal en cultuur kennen, je leert ook veel over je eigen cultuur door er even niet meer middenin te staan. Je bent je vaak helemaal niet bewust van de eigenheid van die cultuur als je ze niet kan vergelijken met iets anders.

“ Misschien zou er zoiets moeten bestaan als een basiscursus multiculturaliteit ”

[K]: Vind je het belangrijk dat mensen andere culturen leren kennen?

Joke: Door mijn leven en mijn werk in Brussel voel ik elke dag hoe belangrijk het is dat mensen leren omgaan met multiculturaliteit. Er ontstaan zoveel misverstanden en conflicten door onbegrip. Mensen met dezelfde normen en waarden kunnen vaak totaal verschillend reageren in eenzelfde situatie, omdat ze een verschillende achtergrond hebben. Dat betekent niet dat

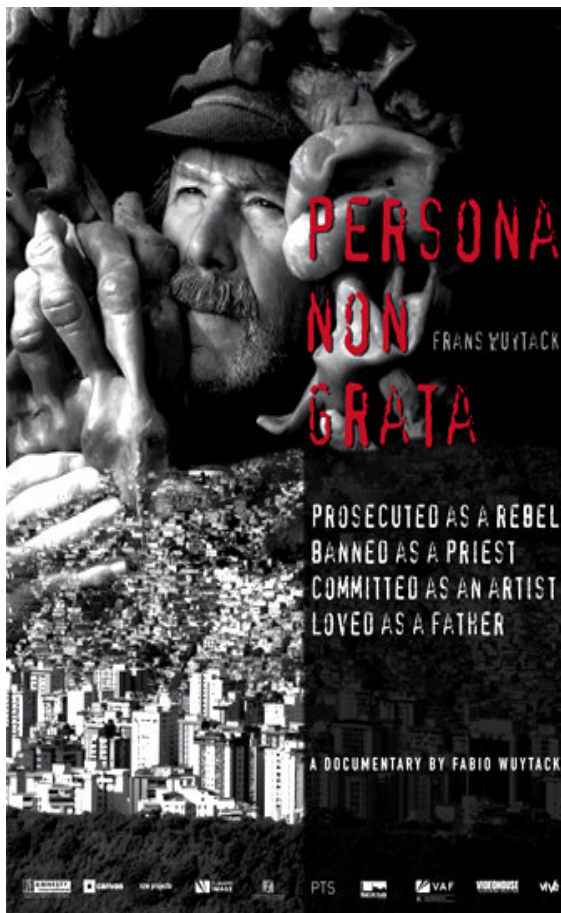
die mensen slecht zijn, het kan hoogstens betekenen dat die mensen in andere kaders denken. Als we wat meer zouden proberen elkaar te begrijpen, kunnen er volgens mij heel wat conflicten vermeden worden.

[K]: Hoe leer je mensen omgaan met multiculturaliteit?

Joke: Misschien zou er zoiets moeten bestaan als een basiscursus multiculturaliteit. Je laat de mensen vertrekken van hun eigen cultuur en probeert hen te doen inzien hoe hun manier van denken en doen gegroeid is door hun geschiedenis, hun persoonlijk verleden, en daardoor niet

noodzakelijk de absolute waarheid bevat. Van daaruit kunnen ze misschien leren meer begrip op te brengen voor mensen en culturen die er andere gewoonten op na houden. Het blijft natuurlijk moeilijk wanneer er dingen zijn die volgens je persoonlijk aanvoelen absoluut niet kunnen. Toen ik pas antropologie studeerde begon ik op een bepaald moment alles te relativiseren. 'Alles kan en alles mag, want het is een andere cultuur en daarover mag je niet oordelen.' Die positie is ook niet houdbaar. Je mag jezelf niet volledig verliezen want dan vervalt je openheid in relativiteit.

Hanna Mampuy

Dinsdag 29 januari 2007,
In zaal Stede Stanislas,
Grote Steenweg 75
Berchem
(op 10 min. van station)

19.30u onthaal
20.00u filmvertoning
21.30u mogelijkheid om, bij
een glaasje, na te praten met
Frans en Fabio Wuytack

6 euro v.v.k.; 9 euro kassa

Voorverkoop: vzw Motief
Boomssteenweg 269, 2020
Antwerpen. Tel:
03/216.92.83
motief.wtm@skynet.be

een organisatie van
vzw Motief ism WTM en CvS

www.fabiowuytack.be

Persona non grata vertelt het aangrijpende verhaal van Frans Wuytack die na dertig jaar verbanning samen met zijn zoon Fabio terugkeert naar het legendarische Latijns-Amerika. Op hun overrompelende reis ontdekken we de Venezolaanse krottenwijken, waar Frans als rebelse priester in de jaren '60 een sociale en culturele volksrevolte ontketende. Fabio ontmoet er talloze kleurrijke figuren die hem meenemen in het labyrint van zijn vaders verleden. Hun humor en warme naturel geven een onweerstaanbare authenticiteit aan dit poëtische epos.

'Met Persona non grata brengt de jonge cineast Fabio Wuytack ons opnieuw in vervoering. Hij creëert een realiteit die grootser, spannender en magischer is dan welke fantasie ook.'

BLANCA EEKHOUT
vive tv

Docu / 90min / HD